

První hodnocení státní podpory výzkumu ve firmách: Je dostatečně motivační?

Praha, 2. prosince 2016

Zatímco o rozdělování dotací na vědu a výzkum pro veřejné instituce -- včetně univerzit, vědeckých pracovišť atd. -- se bouřlivě diskutuje, o hodnocení efektivity státní podpory výzkumu a vývoje pro soukromé subjekty se moc nemluví. Důvodem je to, že v českém prostředí takové hodnocení dosud chybělo. Nejedná se přitom zrovna o malé peníze: jen na program ALFA, který od roku 2010 poskytuje Technologická agentura České republiky, se počítá s vynaložením 9 miliard korun ze státního rozpočtu.

V pořadí již 17. letošní studie think tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR pojednává o problematice **hodnocení motivačního účinku** státních dotací přidělovaných soukromým subjektům na výzkum a vývoj. Program ALFA se tímto dočkal prvního hodnocení. Pravidelná hodnocení motivačního účinku podpory výzkumu a vývoje se přitom ve vyspělých zemích provádí běžně.

Motivovat a zase motivovat aneb Jak na to, když chybí „výstupy“

Běžné investice se dobře hodnotí na základě různých typů „výstupních“ ukazatelů, jako jsou vygenerovaný obrat, čistý zisk, hodnota akcií či nárůst zaměstnanců. Podle **Martina Srholce**, výzkumníka IDEA a spoluautora studie, ovšem v případě programu ALFA takto metodu hodnocení motivačního potenciálu pojmout nelze: *„Program [ALFA] funguje příliš krátce na to, aby takovou analýzu umožnil. Je tedy nutné sledovat jiné motivační ukazatele. V naší studii jsme se rozhodli zaměřit na to, zda poskytnutá státní podpora vyvolala u podpořených projektů **nárůst objemu soukromých investic do výzkumu a vývoje**. Pokud ano, je to nejdůležitější – i když nikoliv jediný – předpoklad pro to, aby takovou podporu šlo označit jako motivační,“* objasnil sledované ukazatele **Srholec**.

Závislou proměnnou, na které studie odhaduje motivační účinek státní podpory, je **růst soukromých prostředků vynaložených firmami na výzkum a vývoj**. Autoři se rozhodli tuto veličinu zmapovat za použití tzv. metody regresní diskontinuity (RD). Její podstatou je, že srovnává subjekty, které se umístí v těsné blízkosti hraničního pořadí pro udělení podpory. Jinými slovy: porovnává projekty

těsně podpořené s těmi těsně nepodpořenými, neboť relevantní charakteristiky firem a jejich projektů jsou v okolí této hranice velmi podobné. „Při splnění několika dalších základních podmínek a zejména při vyloučení jiných vlivů potom lze určit, zda je možné odhadnutý účinek podpory považovat za kauzální,“ dodává **Srholec**.

Motivace „těsně nad čarou“ funguje, hlavně u malých firem...

Výsledek analýzy ukázal, že růst soukromých výdajů na výzkum a vývoj se u úspěšných uchazečů o podporu razantně zvýšil. „Po poskytnutí podpory vychází růst u uchazečů těsně nad čarou o zhruba 40 procentních bodů vyšší než u uchazečů těsně pod čarou. Před poskytnutím podpory mezi nimi přitom žádný rozdíl v tempu nárůstu nebyl.

Tento trend je patrný v první řadě u **malých**, v menší míře pak u **středních firem**. U velkých se neprokázal. Důvodem je zejména to, že malé a střední firmy mají ve srovnání s těmi velkými omezený přístup k externímu financování výzkumu a vývoje – k bankovním úvěrům, půjčkám atd. Státní podpora, konkrétně program ALFA, tedy těmto firmám poskytuje nutnou finanční injekci, na kterou jinde nemusí dosáhnout.

... Ale zatím nelze říct, zda kauzálně

Přesto je **Martin Srholec** v míře optimismu opatrný: „Žel se nepodařilo vyloučit možné působení jiných vlivů, takže nárůst soukromých prostředků na výzkum a vývoj nelze bez výhrady přičíst pouze státní podpoře. Nelze proto s jistotou prohlásit, že vztah mezi státní podporou a nárůstem soukromých výdajů je kauzální. Takový závěr ale bývá u průkopnických studií běžný,“ uzavírá **Srholec**.

Studie s názvem **Stimulují přímé dotace soukromé výdaje firem na vědu a výzkum?** k nahlédnutí na webu idea.cerge.ei.

Kontakt:

Martin Srholec

Výzkumník think-tanku IDEA

Tel.: 728 775 505

martin.srholec@cerge-ei.cz

Ondřej Lukáš

PR Manažer CERGE-EI

Tel.: 776 186 529

ondrej.lukas@cerge-ei.cz

Poznámka pro editory:

O IDEA: Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR je nezávislý think tank zaměřující se na analýzu, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorie. IDEA vznikla z iniciativy a pod vedením prof. Jana Švejnara. Další informace na: <http://idea.cerge-ei.cz/>